

Förslag till föreskrifter för naturreservatet Lärjeån dalgång

Innehåll

1	Naturresevatets föreskrifter.....	3
1.1	Inledning.....	3
1.2	Beslut om föreskrifter.....	3
1.2.1	A. Föreskrifter om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)	3
1.2.2	B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)	6
1.2.3	C. Ordningsföreskrifterna om rätten att färdas och vitas inom naturresevatet samt om ordningen i övrigt inom naturresevatet (7 kap. 30 § miljöbalken).....	7
1.3	Bilagor	8
1.4	Motivering och förtydligande av resevatets föreskrifter	8

1 Naturreservatets föreskrifter

1.1 Inledning

På grund av hur Stadens reglementen är utformade kan Stadsbyggnadsnämnden fatta beslutat om att inrätta ett naturreservat, med reservatets avgränsning och syftet med reservatsbildningen. Stadsmiljönämnden kommer att fatta ett separat beslut föreskrifter för naturreservat. Beslutet om att inrätta ett naturreservat och beslutet om föreskrifterna ska ses som en helhet. Beslutshandlingen, reservatets avgränsning och föreskrifterna måste läsa tillsammans.

Föreskrifterna är de särskilda regler som gäller i reservatet. Det behövs för att ge området det skydd och den skötsel som krävs för att syftet ska kunna uppnås. I det här avsnittet motiverats, förklaras och förtydligas de föreskrifter som annars kan vara svåra att förstå. Inom reservatet pågår frukt- och grönsaksodling och djurhållning. Föreskrifterna har anpassats för att inte försvåra för dessa verksamheter.

1.2 Beslut om föreskrifter

Stadsmiljönämnden beslutar att följande ska gälla i reservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5,6 och 30§ §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Åtgärder kan dessutom kräva tillstånd enligt Miljöbalken 7 kap 28 a § när det gäller ingrepp som kan skada Natura 2000-områdets arter och habitat.

Ett antal föreskrifter är markerade med en asterisk*. Dessa föreskrifter förklaras och förtydligas under stycket ”Reservatets föreskrifter”

1.2.1 A. Föreskrifter om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)

Inom reservatet är det förbjudet att:

Förbuden enligt A1–A11 gäller inte de åtgärder som är förenade med tillståndsplikt enligt A12–A20.

1. Uppföra eller väsentligt ändra utformningen av byggnad eller annan anläggning. *

Förbudet gäller inte stängsel och hägnad kring betesmarker, odlingar eller tomtmark.

Förbudet gäller inte samlingsfällor eller vindskydd för betesdjur.

2. Anlägga ny väg, vägbro, skogsbilväg, gång-/cykel-/ridväg, vändplats och bilparkering eller liknande.

3. Borra, spränga, gräva, schakta, muddra, påla eller bedriva täkt av något slag.
Förbudet gäller inte rensning av befintliga diken, anläggande av nya diken samt underhåll av befintliga diken i betesmarker eller inom golfklubbens arrende.

Förbudet gäller inte normala underhållsåtgärder.

*Förbudet gäller inte grävning inom de område som är markerat på kartan i bilaga 2A. **
4. Anordna upplag, fylla ut eller tippa massor.
5. Ta bort eller skada kulturhistoriskt värdefulla stenmurar eller odlingsrösen utanför jordbruksmark.
Stenmurar och odlingsrösen i jordbruksmark är redan skyddade enligt det generella biotopskyddet.
6. Använda Mölnebäcken för vattenuttag med pumpanordning. *
Förbudet gäller inte markavvattningsföretag och andra redan givna tillstånd.
7. Påverka områdets hydrologi genom att dika, dämna, valla in eller leda bort vatten.
Förbudet gäller inte rensning av befintliga diken, anläggande av nya täckdiken samt underhåll av befintliga täckdiken i betesmarker eller inom golfklubbens arrende.
8. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller gödsel.
Förbudet gäller inte kalkning som godkänts av Länsstyrelsen.
9. Avverka, röja, ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, oavsett om de står upp eller ligger ner, utanför betesmark.
Förbudet gäller inte träd som fallit över tomtmark, byggnad, vägar eller stigar.

Förbudet gäller inte träd som anses utgöra en risk för människors säkerhet inom golfklubbens arrende.

Förbudet gäller inte ved som dämmer i vattendraget. Veden kan med fördel dras parallellt med stranden.

Träd som avverkas ska i sin helhet sparas inom reservatet
10. Ta ner träd inom 3 meter från vattendragskanten i betesmark.
*Förbudet gäller inte röjning av igenväxningsvegetation. **
11. Så, plantera eller sätta ut arter från samtliga artgrupper. *
Förbudet gäller in inom område som är markerat på bilaga 2A, undantaget gäller dock inte för invasiva arter.

Det är vidare förbjudet att utan stadsbyggnadsnämndens tillstånd:

12. Bekämpa invasiva främmande arter med metoder som är förbjudna enligt föreskrifterna A3, A8-A9 ovan.
13. Uppföra enklare byggnad som behövs för verksamheten, inom de område som är markerat på kartan i bilaga 2A. *
14. Gallra träd enligt den stäckning som är markerad i bilaga 2B.
15. Ersätta befintlig bro.
16. Anlägga ny luft- eller markledning eller ledning i vatten. Detta gäller även för tillhörande anläggning avsedd för allmänt ändamål. *
17. Gräva ner befintlig luftledning.
18. Utföra åtgärder för att öka markens stabilitet och för att förebygga skred. *
19. Utföra nödvändiga åtgärder för att ta hand om eller rena dagvatten samt hindra översvämningar, som inte går att utföra på annan plats. Gäller även anläggande av dammar och våtmarker. *
20. Utföra åtgärder som förbättrar mark- och vattenmiljön, kopplat till deponier och utsläpp.

Föreskrifter enligt A gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B-föreskrifterna.
- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, åtgärda träd som förvaltaren bedömer utgör en påtaglig risk för människor, trafiksäkerhet eller egendom.
- Vid reparation, underhåll och ombyggnad av befintliga nedgrävda ledningar och befintliga luftledningar med tillhörande anläggningar.
- Vid förnyelse av ledningar inom befintlig ledningsrätt, nyttjanderätt, servitut eller stöd av markupplåtelseavtal som har tecknats mellan Göteborgs stad och koncernen Göteborg Energi. Markskador ska då om möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de repareras.
- Vid arbete inom vägområde i syfte att underhålla eller reparera väg eller vid drift, underhåll och bibehållande av konstruktioner som avser vägar, vägområde, broar samt till vägarna hörande konstruktioner, anläggningar och väganordningar (tex vägmärken).
- Utan hinder av föreskrifterna får Göteborgs stad Kretslopp och vatten och Park- och naturförvaltningen anlägga nya omlöpen för fisk i Lärjeån, enligt lagakraftvunnen miljödom.

- Utan hinder från föreskrifterna får Göteborgs stad Kretslopp och vatten renovera vattenintaget i Kvarndammen och genomföra alla åtgärder kopplade till underhåll och nödvändiga utökningar av dricksvattenanläggningar. För åtgärder som inte är akuta ska utförandet, i de fall lagstiftning så kräver, föregås av anmälningar och/eller tillståndsansökningar.”
- Utan hinder från föreskrifterna får Göteborgs Energi nät AB (GENAB) anlägga de nya ledning som behövs för detaljplanen ”Detaljplan för järnvägsområde med mera i Lärje inom stadsdelen Gamlestaden”.

1.2.2 B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Detta avser hela naturreservatet där inget annat anges.

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande åtgärder genomförs för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Naturreservatets gränser märks ut i terrängen (på land).
2. På kommunal mark: Informationsskyltar sätts upp och underhålls.
3. På kommunal mark: Vandringsleder, gångvägar, vandringstigar, ridvägar, eldstäder, vindskydd och picknickbord anläggs och underhålls.
4. På kommunal mark: gångbroar över vattendrag anläggs. Befintliga gångbroar repareras och underhålls. Broar som utgör en säkerhetsrisk kan stängas av.
5. Naturvårdsinriktad skötsel utförs i skötselområdena Ädellövskog, Lövskog med barrskogspartier och Lövsumpskog genom röjning, gallring, tillskapande av död ved, friställning av träd samt planering av efterträdare.
6. Diken läggs igen och att dämmningsarbeten utförs i skötselområdet Lövsumpskog och Barrdominerad skog.
7. Naturvårdsinriktad skötsel utförs i skötselområdet Barrdominerad skog genom röjning, gallring, luckhuggning, tillskapande av våtmarker, skogsbete, plantering.
8. Åtgärder genomförs i syfte att motverka skadeangrepp av åttatandad granbark-borre eller annan skadegörare om skadeangreppet påtagligt kan hota syftet med naturreservatet. Sådana åtgärder kan vara utplacering av fällor och fångstvirke, fällning och barkning av angripna träd, rotkapning och/eller barkning av vindfällan. Detta får göras förutsatt att angreppet utgör ett påtagligt hot mot områdets kontinuitetsberoende naturvärden.

Fällda träd ska i första hand lämnas på plats men får flyttas eller transporteras ut om natur- eller friluftsvärden påtagligt hotas. Eventuellt fångstvirke ska föras ut ur reservatet i sköteselområdet barrdominerad skog.

9. Bekämpning av invasiva främmande arter utförs.
10. Träd som utgör en risk för människor, friluftsanordningar och forn- och kulturlämning, fälls eller beskäras.
11. Lärjeån, Mölnebacken, Hultabäcken, Bingaredsbäcken och Äsperedsbäcken restaureras. Detta inkluderar att vandringshinder tas bort, att lekplatser för fisk förbättras genom att lekgrus läggs ut samt att rensande vattensträckor återställs genom att stenblock placeras ut i ån. Öring och flodpärlmussla samlas in från vattendrag och planteras ut i vattendrag.
12. Betesdrift med tillhörande åtgärder inklusive uppsättning och underhåll av stängsel utförs.
13. Nya våtmarker och dammar anläggs. Røjning och rensning görs i våtmarker och dammar vid behov för att hindra igenväxning.
14. Undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden utförs inklusive insamling av arter.

1.2.3 C. Ordningsföreskrifterna om rätten att färdas och vitas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 § miljöbalken)

Inom reservatet är det förbjudet att:

1. Elda. Förbudet gäller även engångsgrillar men inte andra medhavda grillar, gasol- och spritkök eller liknande. *Förbudet gäller inte eldning av sly och ris som uppkommit efter røjning av betesmarker.*
2. Cykla och rida, förutom på allmän väg eller anvisade cykel- eller ridvägar. Se bilaga 3C:1-3C:2 för anvisade cykel och ridvägar. *
3. Ha okopplad hund på av kommunen anlagda och markerade leder samt i betesmarker med betesdjur. *Förbudet gäller inte brukshund i samband med skötsel i betesmarker, jakt, privat markägare på egen fastighet eller vid eftersök av skadat vilt.*
4. Flytta, ta bort, förstöra eller skada levande eller döda träd, grova grenar eller vindfällen.

5. Övernatta.
6. Parkera husvagn eller husbil utanför anvisade parkeringsplatser. På de anvisade parkeringsplatserna får inte parkering av husvagn, husbil eller liknande ske mellan klockan 00.00 – 04.00.

Det är vidare förbjudet att utan Stadsbyggnadsnämnden tillstånd:

7. Anordna lägerverksamhet, tävling, och andra arrangemang med fler än 100 deltagare. *Gäller inte på för golfklubbens verksamhet.*

C-föreskrifter enligt ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.
- När förvaltaren eller den förvaltaren utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.
- Vid reparation, underhåll, trädsäkring och ombyggnad av befintliga luftledningar gäller inte föreskrift: C4. Markskador ska då om möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de repareras.

Annan lagstiftning gäller som vanligt. Se avsnitt Upplysningar

1.3 Bilagor

- Bilaga 2A Precisering av undantag från A-föreskrifter
Bilaga 2B Precisering av tillståndsplikt från A-föreskrifter

1.4 Motivering och förtydligande av reservatets föreskrifter

Inom och i anslutning till naturreservatet finns ett flertal samhällsviktiga funktioner, såsom nödvattentäkt, infrastruktur samt vatten-/gas- och elledningar. Lärjeån är en nödvattentäkt för Göteborg stad (i de lägen då vatten inte kan tas från Göta älv eller Delsjöarna). Alla dessa samhällsviktiga funktioner behöver kunna utvecklas inom och i anslutning till reservatet. Det kan vara nya elledningar, nya ledningar för vatten och avlopp samt skredsäkring av väg och järnväg. Ansökan om tillstånd för dessa typer av nya anläggningar behöver passera stadsbyggnadsnämnden. De ovan nämnda funktionerna ses som ett tungt allmänt intresse och det är prioriterat att dessa ska kunna genomföras i reservatet. Tillstånden kan förens med villkor som styr hur, när och var åtgärder får ske. Villkoren sätts för att undvika skador eller negativa påverkan på de värden som reservatet ska skydda.

Det finns ett antal tillståndspliktiga föreskrifter i reservatet. Syftet med dessa är inte att förhindra åtgärder utan att det ska vara möjligt att ställa villkor som styr hur, när och var de sker. Det kan till exempel handla om att hitta den bästa platsen för en åtgärd utifrån reservatets värden. Villkoren sätts för att undvika skador eller negativa påverkan på de värden som reservatet ska skydda. I första hand ska alltid alternativa lösningar, som inte medför ingrepp i naturreservatet

utredas. Om den enda rimliga lösningen är att göra ingrepp i naturreservatet, ska planering för att minimera ingrepp ske.

De geotekniska förutsättningarna för skred, ras och erosion måste utredas närmare inför dispens- och tillståndsärenden.

Föreskrift A1: Förbud att uppföra eller väsentligt ändra utformningen av byggnad eller annan anläggning är förbjudet med hänsyn till områdets natur- och friluftslivsvärden samt den öppna landskapsbilden. Dalgången har en mycket tilltalande landskapsbild som är beroende av fortsatt brukade. Ny byggnation kan medföra behov av skredsäkring, vilket kan riskera att påverka bland annat vattendragen och ravinerna negativt. Förbudet gäller inte samlingsfällor och vindskydd för betesdjur.

Föreskrift A3: Förbud att borra, spränga, gräva, schakta, muddra, påla eller bedriva täkt av något slag. Inom det område som är markerat i bilaga 2A är det tillåtet att gräva. Inom detta område bedrivs det olika typer av odlingar på betesmark. De anläggs också skogsträdgårdar. Därför behöver de kunna gräva för att verksamheten ska kunna fortsätta och utvecklas här.

Föreskrift A7: Förbudet mot att använda Mølnebäcken för vattenuttag med pumpanordning beror på att bäcken är en mycket viktig lokal för flodpärlmusslan. Föreskriften gäller alla typer av pumpanordningar. Det har vid tillfällena observerats att Mølnebäcken nästan varit helt torrlagd. Flodpärlmusslan, fisk och andra vattenlevande organismer tar stor skada av låga vattennivåer och torrläggning av vattendrag. Uttorkning av vattendrag kan leda till förhöjda vattentemperaturer och syrebrist.

Föreskrift A11: Förbudet att så, plantera eller sätta ut arter från samtliga artgrupper finns i reservatet för att förhindra spridningen av främmande invasiva arter. Förbudet finns också för att hindra utsättning av husdjur som till exempel fiskar och sköldpaddor i dammar och vattendrag. Denna typ av utsättningar riskerar att i värsta fall slå ut naturligt förekommande arter och ekosystem.

Föreskrift A13: Tillståndsplikt för att uppföra enklare byggnad som behövs för verksamheten, inom de område som är markerat på kartan i bilaga 2A. Med enklare byggnad menas växthus och förrådsbyggnad.

Föreskrift A16: För skredsäkring och erosionsförebyggande åtgärder för befintliga byggnader och anläggningar krävs ett tillstånd från stadsstadsbyggnadsnämnden. I reservatet ska man i första hand arbeta med mjuka eller kombinerade naturanpassade erosionskydd om åtgärder måste vidtas. Ett mjukt erosionskydd som består av växter av olika slag kan väljas om förutsättningarna i och kring vattendraget är de rätta, exempelvis måttlig vattenhastighet, små variationer i vattennivåer och flack släntlutning. I andra hand ska man minimera sträckor som behöver åtgärdas där traditionella erosionskydd ändå blir nödvändiga.

Föreskrift A17: Det krävs tillstånd för att utföra nödvändig åtgärd för att ta hand om eller rena dagvatten samt hindra översvämning, som inte går att utföra på annan plats. Detta innefattar alla typer av dagvattendammar, fördröjningsmagasin och våtmarker. Våtmarker är viktiga för den biologiska mångfalden och bidrar till en mängd olika ekosystemtjänster som vi är beroende av. Det ska i första hand undersökas om befintliga våtmarker kan restaureras innan det planeras för att anlägga nya våtmarker. I reservatet är nya våtmarker och fördröjningsmagasin en viktig del i att minska flödesvariationerna i Lärjeån, vilket i sin tur kan ge ett minskat behov av skredsäkring. I takt med klimatförändringarna blir denna typ av åtgärder allt viktigare. Dammar och våtmarker kan också hjälpa till att fånga upp näringsämnen. Anledningen till att det krävs tillstånd från stadsbyggnadsnämnden är att det kan finnas behov av att ställa krav på till exempel utformning, placering och tidpunkt när åtgärder kan utföras, så att negativ påverkan på reservatets natur- och friluftvärden blir så liten som möjligt. Anläggande av våtmarker och dammar är prioriterade åtgärder i skötselplanen.

Föreskrift C2: I reservatet är det förbjudet att cykla och rida förutom på allmän väg eller anvisade cykel- eller ridvägar. Lederna och stigarna i reservatet ligger ofta nära Lärjeån i ravinerna och eftersom marken är känslig tål den inte ytterligare slitage från cykling och ridning. Dessa marker är ofta leriga och det krävs mycket resurser att underhålla dessa leder och stigar. Delar av en anlagd ridväg går genom naturreservatet.

Föreskrift C7: Föreskriften gällande lägerverksamhet, tävling, och andra arrangemang med fler än 100 deltagare. Syftet är inte att förhindra sådana aktiviteter utan att det ska vara möjligt att ställa villkor som styr hur, när och var de sker. Detta för att undvika negativ påverkan på till exempel de känsliga och ofta leriga ravinerna.